MAATALOUS

Kuluttajaa pidetään jopa vähän tyhmänä. Asetuksen mukaan jokaiselle kuluttajalle on jokaisella ostokerralla annettava kirjallinen tieto raakamaidon riskeistä. **ASIANTUNTIJAELÄINLÄÄKÄRI LEENA SUOJALA, MTK**

MARKKU VUORIKARI

Sikaa voidaan käyttää ihmistutkimuksen malllina, sillä lajit ovat samankaltaisia. Mahdollisia tutkimuksen kohteita voivat jatkossa olla esimerkiksi käyttäytymisominaisuudet ja liikalihavuus, sanoo kotieläinten jalostustieteen professori Pekka Uimari.

KUKA?

Pekka Uimari

on työskennellyt kotieläinten jalostustieteen professorina Helsingin yliopistossa noin kuukauden. Professuurin rahoittaa Helsingin yliopiston Tulevaisuusrahasto. Sianjalostukseen liittyvät yritykset ja yhdistykset ovat tehneet professuuria varten lahjoituksen rahastoon.
on toiminut tutkimus-, tutkimushallinto-, opetus- ja asiantuntijatehtävissä Helsingin yliopistossa, MTT:ssä ja bioteknologiayritys Jurilabissa.
on tehnyt jatko-opintonsa Kanadassa ja Yhdysvalloissa.
on syntynyt Kemijärvellä. Perheellä oli lypsykarjatila.
harrastaa syksyllä sienestystä, kesällä puutarhanhoitoa ja ympäri vuoden koiria. Hänellä on japaninpystykorva ja shetlanninlammaskoira.
asuu Sipoossa ja on 48-vuotias.

Kotieläinjalostaja painottaa sikojen kestävyyttä

Kotieläinten jalostustieteen uusi professori korostaa kestävyys- ja hedelmällisyysominaisuuksien merkitystä sianjalostuksessa.

Ominaisuudet, joita sianjalostuksessa painotetaan, ovat järkeviä, koska niillä on taloudellista merkitystä, kotieläinten jalostustieteen professori **Pekka Uimari** sanoo. Niitä ovat esimerkiksi kasvukyky, rehuhyötysuhde, hedelmällisyys ja lihan laatu.

”Vaistonvaraisesti sanoisin, että emakon kestävyyttä ja hedelmällisyyttä voisi painottaa enemmän.”

Kestävyys ja hedelmällisyys ovat esimerkkejä ominaisuuksista, joissa taloudellinen hyöty ja eläimen terveys kulkevat käsi kädessä.

Suomalainen emakko tuottaa kaksi vieroitusikään ehtivää porsasta vähemmän pahnuetta kohti kuin tanskalainen. Pelkkä pahnuekoon jalostaminen suuremmaksi ei ratkaise ongelmaa.

Emakon nisien määrä asettaa ylärajan porsastuotokselle. ”Kun optimin yli mennään, porsaskuolleisuus ja työmäärä lisääntyvät”, Uimari toteaa.

Pienten populaatioiden ongelmat

Suunnilleen 80 prosenttia suomalaisista lihasioista kantaa ulkomailta tuotua perimää, Uimari arvioi. Sikapopulaatiot, joilla jalostustyötä Suomessa tehdään, ovat pieniä.

Se vaikeuttaa työtä ja lisää esimerkiksi sukusiitoksen riskiä. Uimarin mukaan populaatioiden koosta ei kuitenkaan ole syytä olla erityisen huolissaan.

”Pitää vain harjoittaa järkeviä käytäntöjä paritussuunnitelmissa. Vastuu on sekä jalostusorganisaatioilla että tiloilla.”

”Pienessä populaatiossa jalostuksessa tasapainoillaan sukulaistumisen ja perinnöllisen edistymisen kanssa”, Uimari kuvailee.

TERMIT

Perinnöllisyystiede

Populaatiolla tarkoitetaan tietyn lajin yhdellä alueella eläviä yksilöitä.
Geenit sisältävät yksilön perimän.
Genomi on lajin koko perimä. Se sisältää sekä geenit että ne pätkät dna:ta, jotka eivät ohjelmoi mitään ominaisuutta.
Genotyyppi on yksilön perimä eli kaikkien geenien muodostama kokonaisuus.

Nopeutta ja luotettavuutta

Uimarin työ keskittyy sianjalostukseen ja genomiikkaan. Hän pyrkii tutkimuksessaan selvittämään, mitkä geenit eli perintötekijät vaikuttavat lihan laatuun ja emakoiden kestävyyteen.

Molemmat ovat ominaisuuksia, joita ei voida mitata elävästä karjusta. Perinteisesti eläimen jalostusarvo tällaisten ominaisuuksien suhteen on ennustettu sen sukulaisten tulosten perusteella.

Genominen valinta parantaa jalostuksen tuloksia kahdella tavalla. Se nopeuttaa jalostusarvojen määrittämistä ja parantaa niiden luotettavuutta.

Genominen mallinnus on käytössä sika-ainekselle, jota tuodaan Suomeen. Uimarin tavoitteena on saada se käyttöön myös kotimaiselle maatiaiselle ja yorkshirelle.

Genomisen mallinnuksen taustalla on laaja aineisto rodun eläinten dna- ja jalostusarvotietoja. Näitä yhdistämällä tehdään tilastollinen malli, joka kuvaa sitä, millä kromosomialueilla on merkitystä kyseisen ominaisuuden suhteen.

Siitokseen suunniteltujen nuorten karjujen genotyyppi määritetään niiden dna:sta. Tämä tieto syötetään ohjelmaan, joka laskee tehdyn mallin avulla ennusteen esimerkiksi karjun tytärten kestävyydestä tai porsaiden lihanlaadusta.

HANNA SALONEN

Uudet säännöt tinkimaitokauppaan

Tilalta suoraan kuluttajalle myytävän raakamaidon eli tinkimaidon myyntiä koskevat säännöt uudistuvat vuodenvaihteessa. Merkittävin muutos aikaisempaan on myyjälle määrätty velvollisuus huolehtia siitä, että kuluttaja on tietoinen ostamansa tuotteen riskeistä.

Aikaisemmin yli 2 500 kiloa vuodessa myyvien tilojen olisi pitänyt hakea laitoshyväksyntää.

Jatkossa vuotuisen rajan ylittävän tilan on haettava laitoshyväksynnän sijaan elintarvikeviranomaiselta hyväksyntää elintarvikehuoneistoksi.

Raja säilyy kuitenkin ennallaan 2 500 kilossa.

Valtioneuvosto hyväksyi raakamaidon myyntiä koskevan asetuksen viime perjantaina.

Kuluttajan saatava tieto riskeistä paperilla

Maa- ja metsätalousministeriön mukaan asetusuudistuksella haluttiin vastata raakamaidon kasvaneeseen suosioon. Samaan aikaan viranomaiset ovat kuitenkin olleet huolissaan niistä riskeistä, joita raakamaito voi aiheuttaa tietyille väestöryhmille.

Esimerkiksi lasten ja vanhusten, raskaana olevien sekä pitkäaikaissairaiden ei pidä nauttia pastöroimatonta maitoa kuumentamattomana, koska siinä saattaa olla taudinaiheuttajia.

Pastörointi eli lämpökäsittely tuhoaa maidosta muun muassa ehec-, kampylo-, listeria- ja salmonellabakteerit. Taudinaiheuttajat voi hävittää raakamaidosta myös kotioloissa kuumentamalla.

Uudessa asetuksessa raakamaidon myyjät velvoitetaan kertomaan näistä riskeistä ostajalle kirjallisesti.

Tiedonantovelvollisuus koskee kaikkia raakamaidon myyjiä siitä riippumatta, kuinka suuria myyntierät ovat.

Lisäksi myyjän pitää kirjallisesti valistaa kuluttajaa raakamaidon oikeanlaisesta säilytyksestä, säilytyslämpötilasta ja säilyvyysajasta.

Yli 2 500 kiloa myyvien tehtävä tautitutkimuksia

Jos tila myy vuodessa enemmän kuin 2 500 kiloa naudan raakamaitoa, sen on jatkossa tehtävä naudoistaan salmonella- ja ehec-tutkimukset sekä raakamaidosta ehec-, kampylobakteeri- ja listeriatutkimukset.

Vuohenmaitoa myyvien tilojen pitää puolestaan tehdä maidosta salmonella- ja listeriatutkimukset, jos myyvät yli 2 500 kiloa raakamaitoa vuodessa.

Jos tila tekee valvontaviranomaiselle ilmoituksen elintarvikehuoneistosta, raakamaidon myynnille ei ole asetettu mitään määrärajoitusta.

JUHANI REKU

MTK pettyi asetukseen

MTK:n asiantuntijaeläinlääkäri **Leena Suojala** on erittäin pettynyt raakamaidon myyntiä koskevan asetuksen lopulliseen muotoon. Siitä kuvastuu hänen mielestään viranomaisten epäluottamus kuluttajan harkintakykyä kohtaan.

”Kuluttajaa pidetään jopa vähän tyhmänä. Asetuksen mukaan jokaiselle kuluttajalle on jokaisella ostokerralla annettava kirjallinen tieto raakamaidon riskeistä. Lisäksi sama tieto pitää olla vielä erikseen kirjallisena myyntihuoneiston seinällä.”

MTK esitti asetusluonnoksesta antamassaan lausunnossa, että niin sanottu vähäisen myynnin raja eli raakamaidon vuotuinen enimmäismyyntimäärää nostettaisiin 10 000 kiloon vuodessa.

Suojalan mukaan jo 5 000 kilon raja olisi ollut ministeriöltä hyvinkin riittävä vastaantulo.

”Uuden asetuksen edellyttämä kuluttajainformaatio on niin kattava, että se kutistaa maidosta aiheutuvat terveysriskit hyvin pieniksi.”

Asetusta uudistettaessa jouduttiin Suojalan mukaan muutenkin ojasta syvälle allikkoon. Alkuperäinen tavoite oli helpottaa tinkimaidon myyntiä.

Maa- ja metsätalousministeriön perjantaina julkaisemassa tiedotteessa maa- ja metsätalousministeri **Jari Koskinen** (kok.) sanoo tämän tavoitteen toteutuneen. Ministerin mukaan ”raakamaidon myynnin helpotukset ovat toivottu ja positiivinen asia”.

Suojala ei ministerin näkemystä allekirjoita.

”Asetus kylläkin selvensi tilannetta, mutta ei se sitä helpottanut. Nyt on pelättävissä, että tinkimaidon myynti vähenee tai pahimmillaan loppuu Suomessa kokonaan.”

JUHANI REKU

ESKO KESKI-VÄHÄLÄ

Tuula Asiala ja Pasi Kotila mittaavat vasikan kasvua. ”Vasikkavaihe on ratkaisevan tärkeä lypsylehmien kehityksen kannalta.”

Minna Norismaa (oik.) korostaa karjasilmän harjaantumisen merkitystä. Tottunut eläintenpitäjä erottaa oireet ja poikkeavuudet jo eläinten ulkomuodosta ja käytöksestä. Taustalla emäntä Minna Kotila.

Hyvinvoivasta vasikasta tulee tuottava lypsylehmä

TOHOLAMPI (MT)

Lypsylehmien ruokinnan asiantuntija **Minna Norismaa** Pro Agria Pohjois-Karjalasta korostaa vasikkavaiheen merkitystä aikuisikään varttuneiden lypsylehmien tuottavuuden näkökulmasta.

”Vasikkavaihe ratkaisee tulevan lehmän elinikäisen tuotoksen. Ensimmäiset 40 päivää merkitsevät todella paljon, eikä tässä vaiheessa tehtyjä virheitä enää myöhemmin saa korjattua.”

Tietoseppä2-hanke järjesti Toholammilla tiistaina Vasikasta tuottavaksi lehmäksi -tilaisuuden.

Ternimaito tekee vahvan vasikan

Norismaa kehottaa vasikoiden nopeaan vieroitukseen emästä.

”Tutkimukset ovat osoittaneet, että sekä vasikalle että lehmälle on parasta, kun vasikka vieroitetaan heti sen jälkeen, kun emä on nuollut ja hoitanut vasikkansa. Jos lehmä leimautuu vasikkaan, se vaikuttaa lehmän hormonitoimintaan ja maidontuotantoon.”

”Eurot saadaan maidosta, joten ilman leimautumista saadaan parempi taloudellinen tulos”, Norismaa avaa.

Norismaa suosittelee ternimaitoa runsain määrin nautittuna vastasyntyneiden vasikoiden ravinnoksi. Ensimmäinen ternimaitoannos tulisi antaa heti parin tunnin sisällä syntymästä. 12 tunnin kuluessa riittävästi vasta-aineita sisältävää ternimaitoa olisi nautittava 4–6 litraa.

”Enemmän ternimaitoa juovat vasikat kasvavat nopeammin ja tuottavat myöhemmin runsaammin maitoa”, Norismaa toteaa.

Vasikan ruokinta ja hyvät olot luovat perustan onnistuneelle hiehokaudelle, joka tähtää siihen, että ensimmäinen poikiminen ei viivästy.

Lehmien kuntoluokkia syytä tarkkailla

Vasikoiden raamikkuuteen pitäisi kiinnittää erityishuomiota.

”Rungon syvyys kertoo syöntikyvystä, hedelmällisyydestä ja maidontuotannosta”, Norismaa summaa.

Vasikoiden, hiehojen ja lehmien kuntoluokkia on syytä tarkkailla halki eläinten elinkaaren. Kuntoluokkia pystyy tarkkailemaan kuntoluokittamalla eläimet silmämääräisesti tai käsin tunnustellen. Luokitukset ovat yksinkertaistettuna laiha, hyvä ja pyöristynyt.

”Lisäksi peräänkuuluttaisin karjasilmän harjaannuttamista esimerkiksi pienryhmäkoulutuksissa. Paljon eläinten kunnosta pystyy arvioimaan silmämääräisesti.” **JUKKA KOIVULA**

Joka neljäs viljelijä hakee tukia jo ilman painettua hakuopasta

Jo enemmän kuin joka neljäs viljelijöistä haki tänä vuonna tukia kokonaan ilman painettuja oppaita ja lomakkeita. Täysin paperittomasti hakeneiden määrä on lähes puolet sähköisesti tukea hakeneista, joita oli kevään tukihaussa 56 prosenttia.

Kokonaan paperiton haku oli käytössä nyt toista kertaa. Viljelijöiden pitää nykyisin mainita tukihakemuksessaan, jos haluavat saada painetut oppaat ja lomakkeet postitse seuraavana vuonna.

Sähköisesti hakevien määrä jatkanee kasvuaan myös ensi vuonna. Maaseutuvirasto Mavin tekemän kyselyn perusteella 99 prosenttia sähköisesti hakeneista aikoo jatkaa samalla linjalla.

Lisäksi tänä vuonna paperilomakkeilla tukia hakeneista lähes joka toinen pitää mahdollisena siirtymistä sähköiseen tukihakuun.

Yleisin syy paperihakemuksen jättämiseen on halu palauttaa tukihakemus henkilökohtaisesti kunnan maaseututoimistoon.

Maaseutuvirasto kysyi keväällä palautetta Vipu-verkkoasiointipalvelusta viljelijöiltä ja neuvojilta. Palautteen perusteella Vipu koetaan helppokäyttöiseksi ja nopeaksi sekä sisällöltään selkeäksi sovellukseksi.

Käyttäjät kiittelivät aiempien vuosien tapaan erityisesti Vipu-neuvojan hyödyllisyyttä. Myös mahdollisuutta tehdä sähköisiä karttakorjauksia pidettiin tärkeänä.

JUHANI REKU

Karttakeskus jatkaa peltolohkorekisterin ylläpitäjänä

Karttakeskus jatkaa Maaseutuvirasto Mavin peltolohkorekisterin ylläpitoa vuosina 2014–2016. Karttakeskuksella on lisäksi optio kahteen lisävuoteen.

Mavi maksaa peltolohkorekisterin perusteella pinta-alaperusteiset maataloustuet. Affecto-konserniin kuuluva Karttakeskus on vastannut rekisterin ylläpidosta vuodesta 2000 lähtien.

Mavi on ollut tyytyväinen Karttakeskuksen tuottaman palvelun luotettavuuteen.

”Virheet peltolohkorekisterissä ovat aiheuttaneet muille jäsenvaltioille kymmenien, jopa yli sadan miljoonan euron kustannukset”, Mavin tiedotteessa todetaan.

”Laadukkaan peltolohkorekisterin ansiosta Suomi ei ole joutunut maksamaan maataloustukia takaisin peltolohkorekisterin virheiden takia.”

MT